

O SPIACICH RYTIEROCH V TATRÁCH

poľská povesť

V Tatrách je veľa krásnych miest, lesov i horských lúk, skalnatých štítov i hlbokých dolín a priepastí, bystrých potokov s vodopádmi i zádumčivých plies, opradených mnohými pútačnými povestami. Ale zo všetkých dolín mi je najmilšia – a vari aj mnohým iným pútnikom po horách – dolina Kościeliská.

Pred rokmi som do nej zavítal prvý raz, zastal som na moste nad potokom a zadíval som sa na rytiera vytesaného do sivej skaly. Na hlave šišak, za plecami krídla, v ruke meč. Stojí tam ten kamenný bojovník so sklonenou hlavou a spí.

Ako som tak pred ním zadumaný stál, ani som nezbadal, keď za mnou zastal dlhovlasý šedivý goral a povedal:

„Pozeráte, pán môj, na toho rytiera, ale iste neviete, čo znamená. Vytesali ho tu na znak toho, že v týchto skaliskách, v jaskyni veľkej ako kostol, leží spiace vojsko. Vraj poľské a prišlo sem od Krakova, či nebudaj až kdesi od Poznane a Hnezdna. Viedol ho chýrny, veľmi slávny kráľ; od našich dedov a pradedov vieme, že sa volal Chrabrý. Za našej pamäti nikto tu to vojsko nevidel, lebo nie sme hodni, ale pred mnohými rokmi býval tu v Kościeliskách alebo v Zakopanom malý chlapec, ktorý vyháňal otcovské stádo do tejto doliny na pašu. Ovce si uštipkávali trávu, strážil ich pekný biely ovčiarsky pes a chlapec, lebo bol silný a obratný, liezol po týchto skalách, trhal plesnivce a zvončky, dakedy aj horcový koreň, dobrý na lieky, vyhrabal zo zeme, a nazrel aj do všelijakých jaskýň, do ktorých sa pred ním ešte nikto nedostal.

Jedného dňa sa zatúlal do neznámych končín, medzi neprístupné čierne skaly, klzké od snehovej vody a týčiace sa hrozivo k nebu. Na ich úpäť rástla nepreniknuteľná húština kosodreviny a sivých smrekov a všade také obrovské kamenné balvany, že by ich ani sto koní nepohlo z miesta. Vôkol divá pustatina a ani stopy po chodníku, ktorým pred chvíľou prišiel. Spočiatku sa preľakol, ale potom si pomyslel: Keď som došiel sem, vrátim sa i naspäť, ak nie touto, tak inou cestou. A aby si dodal odvahy a možno aj od radosti, že z tej výšavy uvidel celú dolinu, ktorú pretína bystrý potok, a za ňou na jednej i na druhej strane hádam všetky štíty, čo sú v Tatrách, zaujúkal na hory a lesy, zaujúkal ešte raz a ešte raz. Ohlásila sa mu ozvena. Keď ozvena po treťom zaujúkaní zatíchla, priam zmeravel. Zdalo sa mu, že počuje organ, ktorý akoby vyhrával vnútri skalnej veže. Často býval v kostole v neďalekom Chocholowe alebo Czamom Dunajci v Zakopanom, chrámu božieho vtedy ešte nebolo, ale takú mohutnú hudbu nikdy nepočul. Aj múry by sa hádam zrútili od takého hlasu, akoby hral nie jeden, ale vari sto organov.

V tej istej chvíli sa rozostúpili skalné steny, otvorili sa s desivým hukotom a rachotom a pred pastierikovými očami sa zjavil nevídaný príznak: obor celý zakovaný v brnení, so šišakom na hlave, s krídlami na pleciach, s veľikánskym rovným širokým mečom v ruke, a zavolať:

„Kto sa to opovažuje budiť nás z večného spánku? Vari je už čas?“

Chlapec priam onemel od úžasu a na nijakú odpoveď sa nezmohol, lebo ani otázke ešte nerozumel. A rytier, keď zbadal jeho zdesenie, hovorí:

„Neboj sa, nič zlé ti neurobím, lebo nie som zbojník, ale bojovník, čo prelieval krv za vlasť a potom spolu s druhmi prišiel do týchto skál na večný odpočinok, aby sme sa prebudili k životu, keď všetci ľudia budú takí dobrí, ako si ty – lebo vidím, že si dobrý – keď nadobudnú takú vieru a múdrosť, že už neznesú jarmo, ktoré ich gniavi. A keď na to príde, vtedy sa zjaví druhý taký chlapec ako ty, vyvolený z tisícov alebo z miliónov, zaklope na pozlátenú bránu a zavolá mocným hlasom:

„Vstaňte, rytieri, z večného spánku, vstaňte a spustte sa do dolín medzi ľudí, lebo sú už takí dobrí a múdri, majú veľkú vieru a na nijaký spôsob už pod vládou zla nechcú dlhšie žiť! Vstaňte, okridlení rytieri, podobní anjelom z neba!“

My to začujeme a uveríme, lebo vieme – on nás neoklame! Popchneme naše kone ostrohami a s vytaseným mečom v ruke poletíme do sveta ako víchor, ako búrka.

Navôkol sa strhne obrovský hukot. Smreký sa budú lámať pod kopytami našich tátošov ako strnisko; veľké balvany sa zosypú z vrcholov ako drobné kamienky. Potoky a jazerá vystúpia zo svojich korýt a kotlín, sadnú také hmly, že svet pod nimi nebude vidieť. Celé nebo i zem sa zatrasú od hromov, blesky budú križovať oblohu ako kedysi meče nebeských zástupcov, čo bojovali s diablami, hromy budú biť bez prestania, strach ovládne všetko, čo žije, ale potom nastane pokoj. Hromy zatíchnu, potoky a jazerá zažiaria blankytom, hmly sa premenia na striebornú rosu, čo sa bude blyšťať na tráve, kvetoch a ihličí smrekových stromov, na nebi zasvieti zlaté slnko a ľudia vyslobodení z otroctva zaspievajú radostné piesne a budú ďakovať nebu za zázračné víťazstvo.“

Takto hovoril rytier. A pastierik ho počúval ako zázrak, padol pred ním na kolena a vraví: „Vyberiem sa medzi ľudí, pôjdem čo priam na koniec sveta a zvestujem im, čo som počul. A chcel by som nadobudnúť takú múdrosť a takú vieru v spravodlivosť, aby som aj ich tej veľkej viere a múdrosti mohol naučiť.“

Bojovník ho zdvihol zo zeme a povedal:

„Dostane sa ti ešte tej milosti, že nás uvidíš všetkých pospolu, aby si ľudom, svojim bratom, mohol povedať: „Verte mi, bratia moji, lebo som tých ozbrojených rytierov videl na vlastné oči.“

A s týmito slovami ho viedol k jaskyni, naplnenej jasom. Jaskyňa bola taká rozľahlá, že niekoľko hodín nestačí, aby ju človek prešiel, stokrát väčšia než tá jaskyňa v Kobyľom vrchu na Spiši pod Bielou. Steny sú rozbrázdnené do najrozmanitejších tvarov, pripomínajúcich raz kvety, raz stromy, inokedy splývajúce vlny alebo krásne postavy. Zhora akoby ovisali na kameň obrátené zlatohlavy, ktorých v Tatrách rastie plno, alebo rozličné paprade či iné rastliny; zo zeme vyrastali žltkasté, ako alabaster priezračné stĺpy, pripomínajúce smrekové kmene s okliesnenými vetvami, a také zvonivé, že keď rytier náhodou do nich narazil, po celej jaskyni zaznela najkrajšia organová hudba.

Prešli niekoľkými ochodzami, minuli kaplnky, oltáre zo zlatých balvanov, skamenené fontány, belasé jazerá a rybníky, potom zasa akoby náhrobky rozhodené po cintoríne, až napokon vkročili do takej obrovskej siene, že ju oko nevládalo obsiahnuť.

A tu pastierik znova, už osmelený, uvidel pred sebou obraz, aký ani predtým, ani potom v živote nikdy nezazrel. Nespočetné rady rytierov v pozlátených prilbách a pancieroch, s

krídlami na pleciah, so širokými mečmi v rukách sedeli na krásnych koňoch, prikrytých drahocennými pokrovcami a kožami leopardov, levov a tigrov. Na hlavách mali tieto tátoše chocholy z bielych pier a podkovy zo zlata.

Pri pohľade na rytiera-strážcu sa šíky zachveli, kone zaprskali a obrnení rytieri sa pohniezili v sedlách vykladaných tyrkysmi, neozval sa však ani jeden hlas, všetci iba s kráľovským vodcom na čele upreli spýtavý pohľad na príchodzích. A keď rytier stručne riekol: „Ešte nie!“ bojové zástupy znova skameneli – sklonené ku konským krkom opäť zaspali a ďalej snívajú svoj večný sen.

A s chlapcom to bolo tak:

Prv ako rytier znova zaspal, kázal mu vrátiť sa tou istou cestou na svet. „Nikdy viac už tu nebudeš,“ povedal, „a toto miesto nehľadaj, lebo ho nenájdeš.“

S treskom sa zavrela za pastierikom zlatistá brána, prepadla sa do zeme, skaly zarastené kosodrevinou a smrečinou sa spojili a znova sa na nich blyšťali plesnivce a zvončeky.

Pastierik zišiel k stádu, ktoré sa páslo pod dohľadom pekného bieleho ovčiarskeho psa, a rozmýšľal o tom, čo videl a počul, a hneď po návrate domov o všetkom porozprával otcovi a oznámil mu, že musí ísť medzi ľuďmi učiť ich veľkej viere a veľkej múdrosti, aby sa naplnilo všetko, čo mu rytier prorokoval o posvätnéj hodine oslobodenia. A ten, človek dobrý a rozumný, hovorí synovi: „Iste sa ti dostalo milosti, keď si na vlastné oči uvidel a na vlastné uši počul, čo my poznáme iba zo starodávnej povesti. Ale ako budeš učiť ľuďmi veľkej viere a veľkej múdrosti, keď ju sám ešte nemáš? Pôjdeš do škôl, osvietiš svoj rozum a potom budeš hlásať tú zázračnú pravdu.“

A tak sa stalo. Z pastierika vyrástol mudrc, a pretože sám pre seba po ničom netúžil, chcel žiť iba pre druhých, vydal sa do sveta, do miest a dedín a naprával ľuďmi. Mal však primálo sily a prikrátke žil, aby vykonal všetko, čo chcel. Šli za ním tisícky ľuďmi a pôjdu ďalšie, ale kým všetci do posledného neprijmú jeho učenie, nesplní sa proroctvo o spiacom vojsku. Doteraz ešte nie sme toho hodni; nevieme presne, v ktorej skale sa skrýva ten zázrak, ale máme nádej a úfnosť, že už čoskoro sa vo svete rozšíri múdrosť a viera v oslobodenie a že vtedy chlapec, ako bol tamten, nájde onú jaskyňu, zaklope na zlatistú bránu a bude môcť povedať rytierom pravdivé slovo:

Už je čas!

z knihy:

Orlie hniezdo

Vybral a preložil Jozef Marušiak, ilustroval Zbigniew Rychlicki.

Bratislava: Mladé letá 1988, s. 133 – 135.